

Przemoc w wychowaniu - znaczenie problemu i potrzeba działań profilaktycznych

**Marek Michalak
Rzecznik Praw Dziecka**

**Ewa Jarosz
Uniwersytet Śląski
Społeczny Doradca Rzecznika
Praw Dziecka**

Wiele hałasu o nic?

Max Ernst : *Madonna karcąca Dzieciątko w obecności trzech świadków*, Paryż 1926

Skutki przemocy w wychowaniu

Skutki bezpośrednie

- zaburzenia i problemy emocjonalne, problemy poznawcze, problemy w relacjach społecznych

Skutki odległe długotrwałe

- Problemy w relacjach społecznych, emocjonalnych, poczucie niespełnienia i frustracja życiowa, przecenianie trudności
- Powielanie przemocy wobec innych (bliskich)
- Zachowania antyzdrowotne, problemy zdrowotne i choroby, skłonności depresyjne, zaburzenia post-traumatyczne

Skutki społeczne

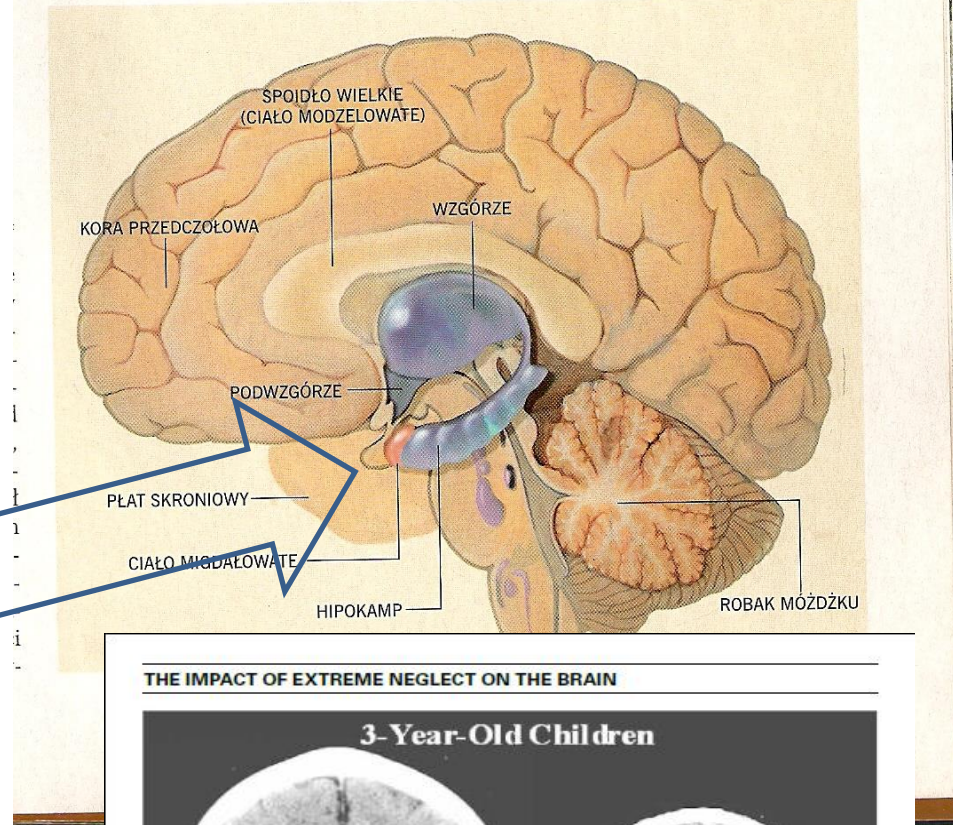
- Koszty pomocy, prowadzenia spraw, opieki, terapii
- Mniejsza wydajność i kreatywność zawodowa
- Niska jakość zdrowia publicznego
- Niska jakość życia społecznego i poziom rozwoju społecznego

Źródło: Fellitti i inni (1998), Centre for Disease Control and Prevention www.cdc.gov

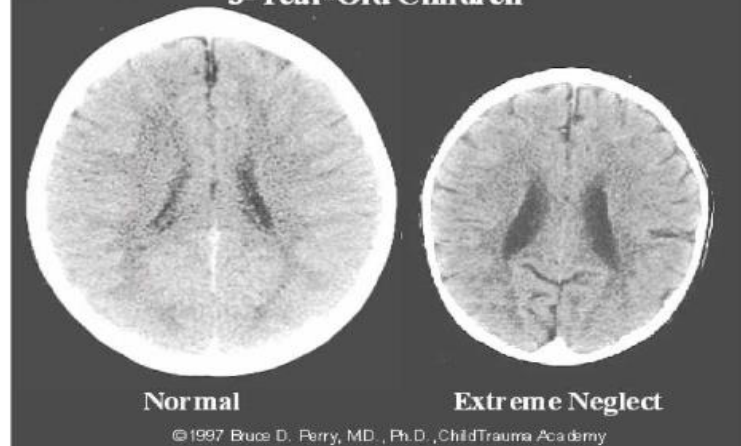
Zmiany w budowie mózgu i zmiany neurofizjologiczne wskutek przemocy i zaniedbywania dzieci

- Zaburzone wydzielanie kortyzolu
- Podwyższony poziom wydalania neuroprzekaźników (noradrenaliny, dopaminy, serotoniny)
- Zmiany w układzie limbicznym - wielkości struktur mózgu (hipokamp i ciało modzelowate)
- Zmiany w proporcjach mózgu (u praworęcznych maltretowanych lepiej rozwinięta prawa półkula)
- Zmiany w wielkości mózgu (mniejsze o 7%)

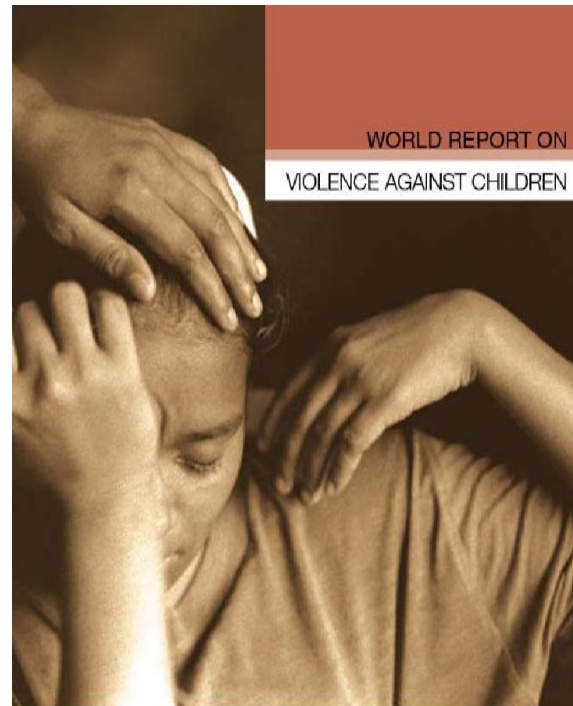
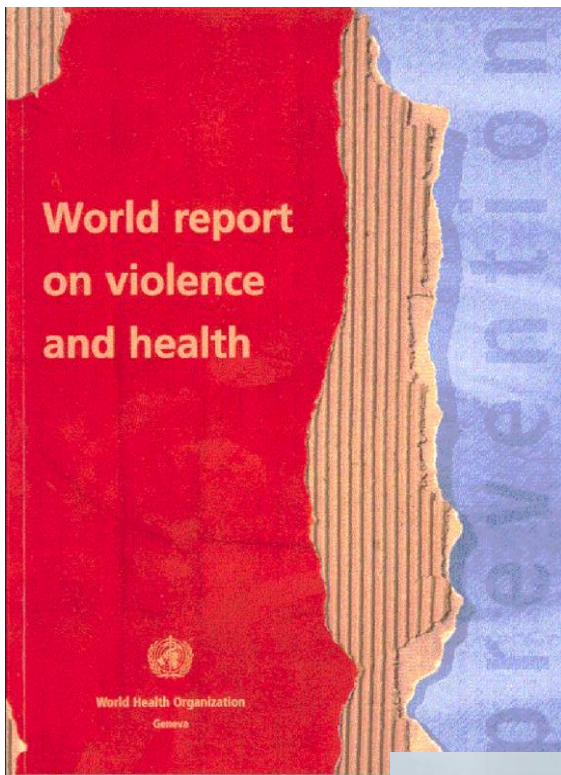

THE IMPACT OF EXTREME NEGLECT ON THE BRAIN

3-Year-Old Children

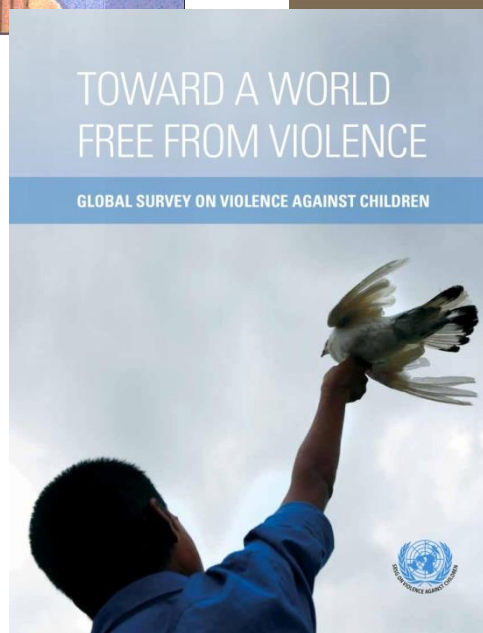

These images illustrate the negative impact of extreme neglect on the brain. The neglected child's brain is significantly smaller than the normal brain.

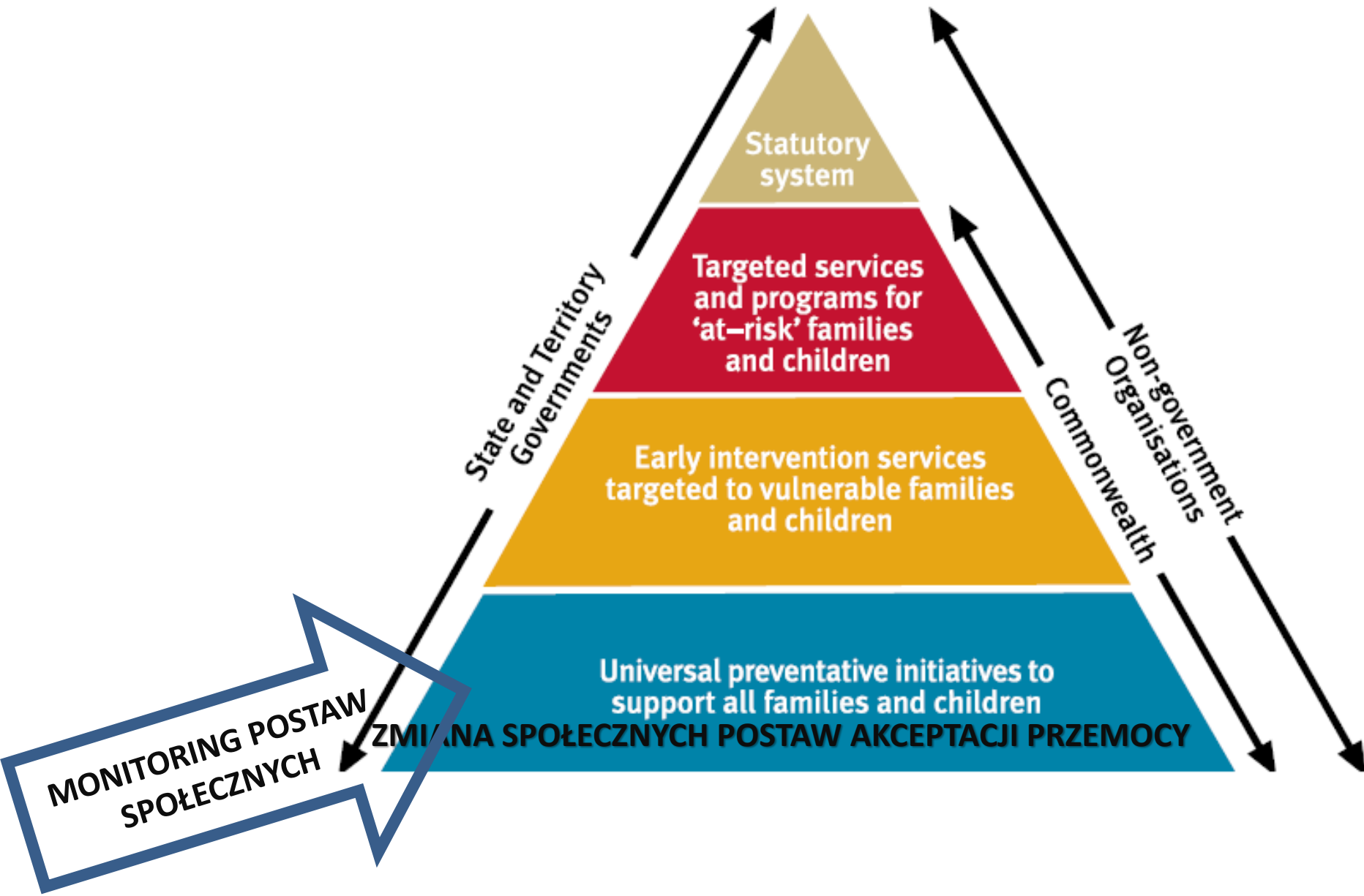

Specjalny Reprezentant
Sekretarza Generalnego ONZ
Marta Santos Pais

www.srsg.violenceagainstchildren.org

SYSTEM OCHRONY DZIECI PRZED PRZEMOCĄ

Metodologia monitoringu postaw społecznych wobec przemocy w wychowaniu

- **Monitoring prowadzony od 2011 roku; w 2015 roku V edycja**
- **Zebranie danych przez firmę badawczą TNS Polska na zlecenie RPD**
- **Około 1000 osobowa reprezentatywna próba Polaków**
- **Badania surveyowe - wywiady bezpośrednie wspierane komputerowo, w większości te same pytania**

Cele monitoringu

Spółeczna akceptacja zachowań przemocy wobec dzieci (tzw. lania oraz klapsów)

Uznawania bicia za metodę wychowawczą oraz dezaprobaty kar cielesnych w wychowaniu

Spółeczna wiedza o istnieniu prawnego zakazu bicia dzieci oraz ocena funkcjonalności zakazu

Spółeczne przyzwolenie na ingerencję w rodzinę w sytuacjach bicia dzieci, społeczne preferencje dotyczące podmiotów interwencji w rodzinę oraz preferencje na temat rodzaju interwencji wobec rodziców bijących dzieci

Spółeczne preferencje w zakresie osobistego reagowania na sytuacje przemocy wobec dziecka (od 2012)

Zakres przemocy w wychowaniu w oparciu o relacje rodziców na temat własnych zachowań wobec dzieci (od 2014)

Różnice w aprobacie zachowań przemocy oraz w stosowaniu zachowań przemocy ze względu na płeć dziecka (od 2015)

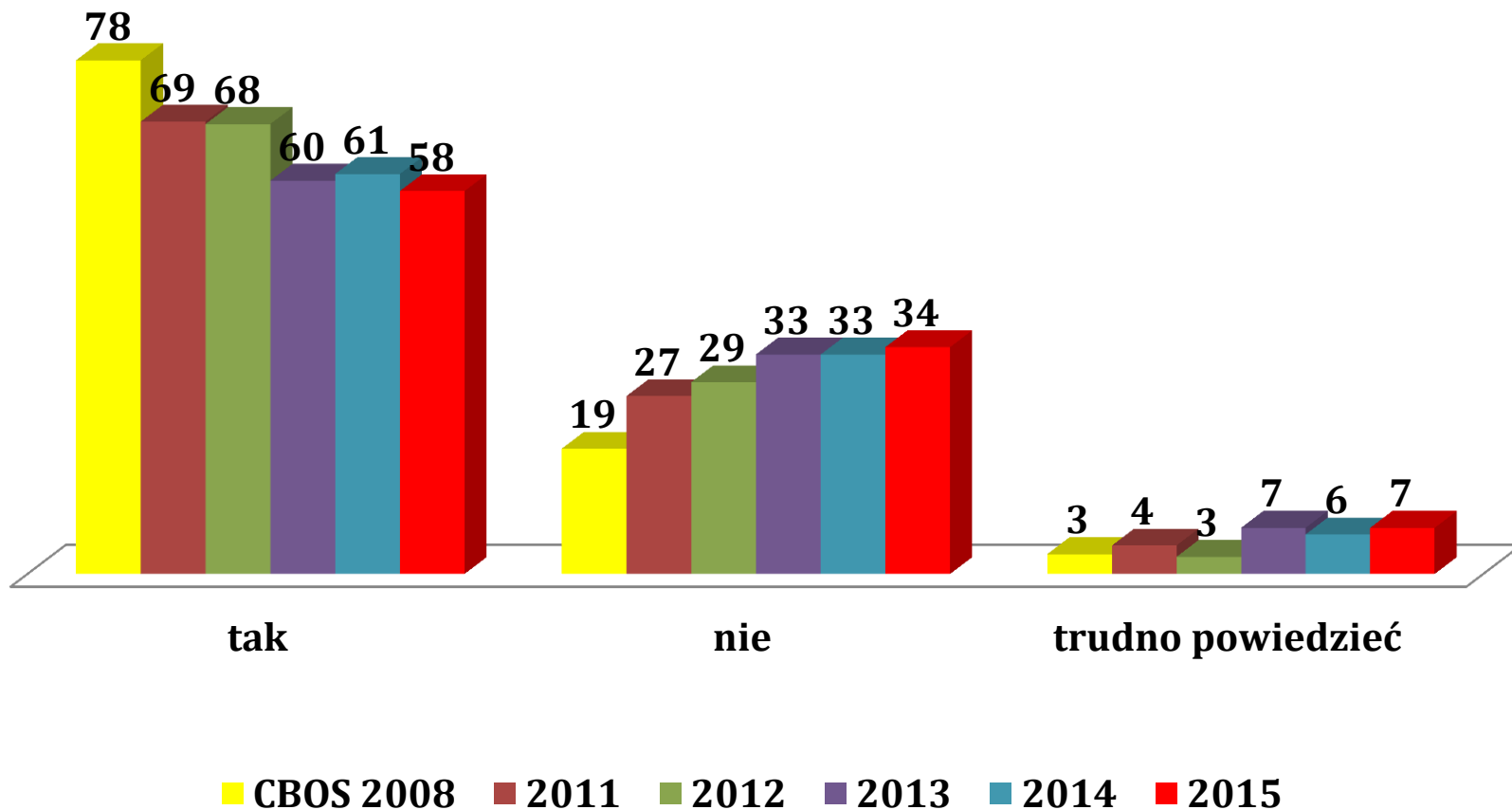
WYNIKI MONITORINGU ORAZ BADAŃ 2015

Postawy wobec przemocy w wychowaniu

Spółeczna akceptacja klapsów

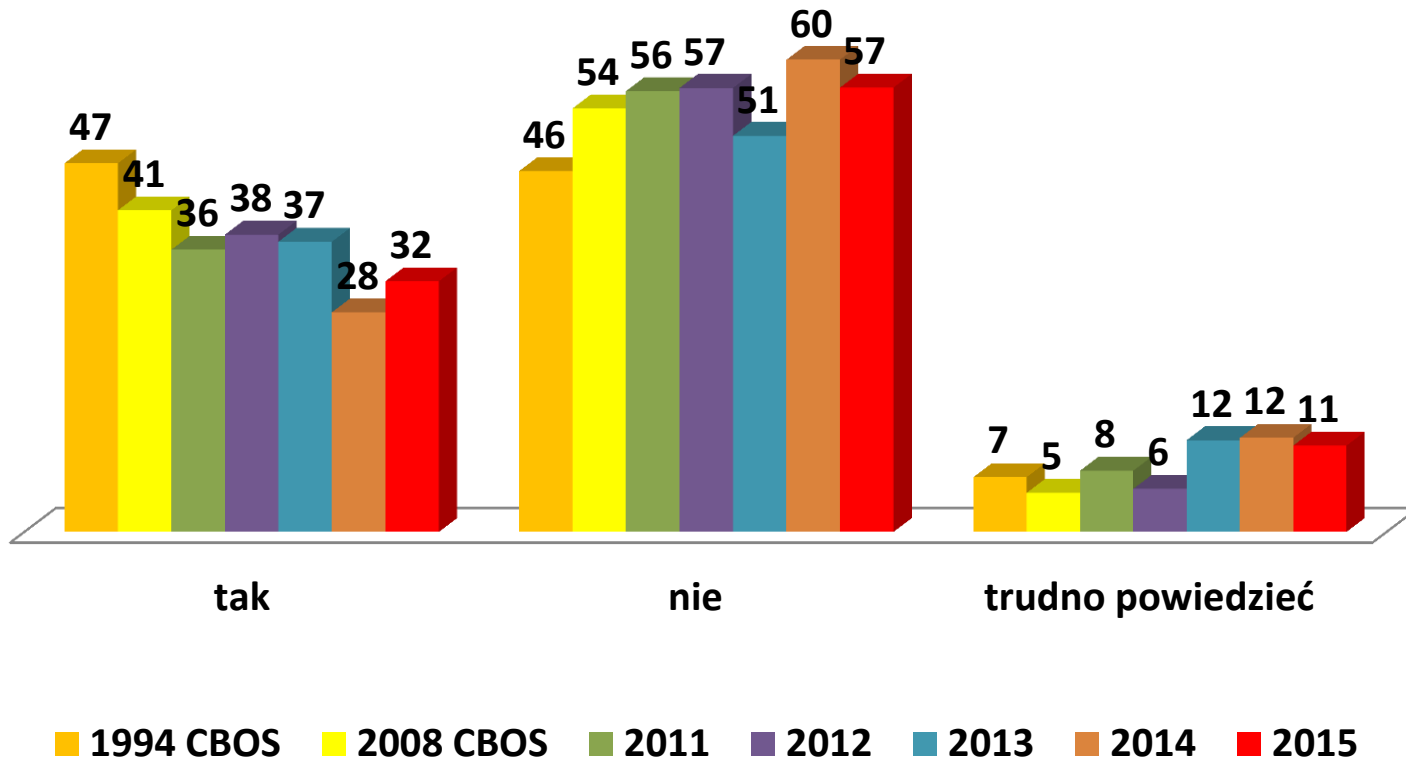
Czy zgadza się Pan(i) z następującym stwierdzeniem: *są takie sytuacje, kiedy trzeba dziecku dać klapsa?*

(dane CBOS 2008 i badania RPD w latach 2011- 2015, w %)

Spółeczna akceptacja bicia (tzw. lania)

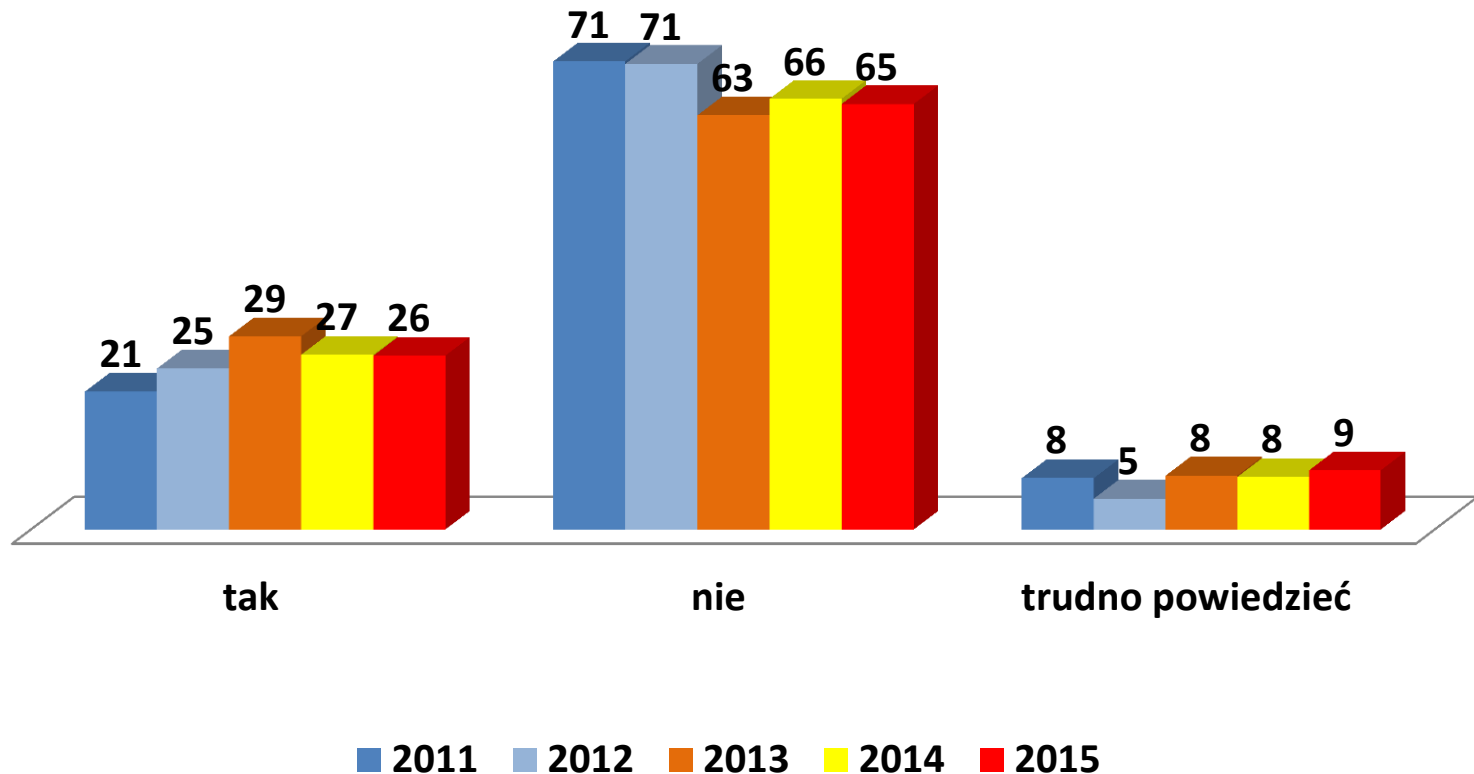
Czy zgadza się Pan(i) z następującym stwierdzeniem:
tzw. lanie jeszcze nikomu specjalnie nie zaszkodziło?
(dane CBOS 1994 i 2008 i badania RPD w latach 2011-2015 w %)

Uznawanie bicia dzieci za metodę wychowawczą

Czy zgadza się Pan(i) z następującym stwierdzeniem:
*bicie dziecka jest w niektórych sytuacjach najbardziej skuteczną
metodą wychowawczą?*

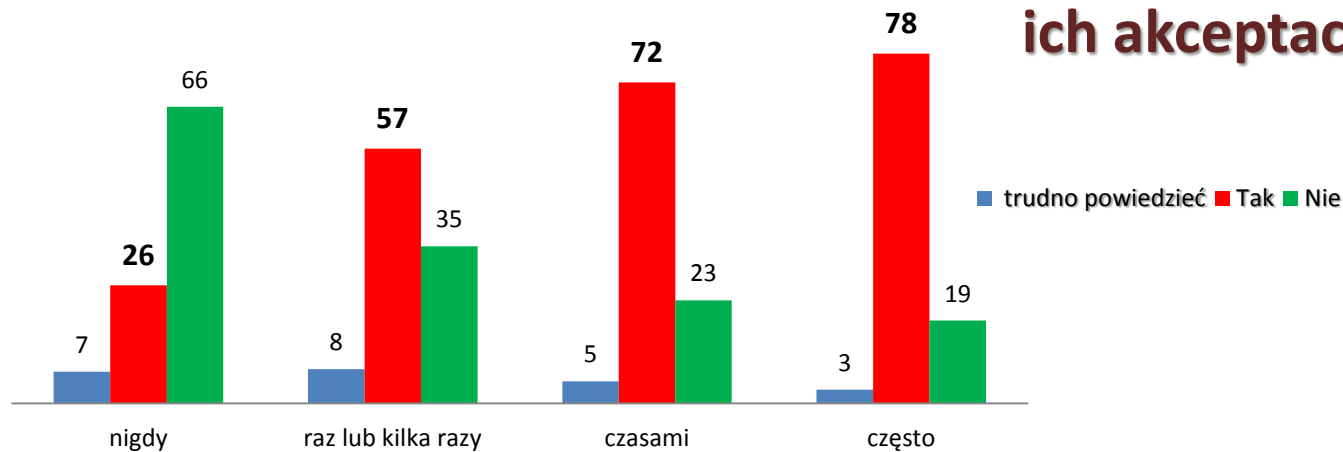
(badania RPD w latach 2011-2015 w %)

Przemoc w wychowaniu częściej aprobują:

- mężczyźni
- osoby starsze
- niżej wykształcone
- oceniające źle swoją sytuację materialną
- które doświadczały przemocy we własnym dzieciństwie

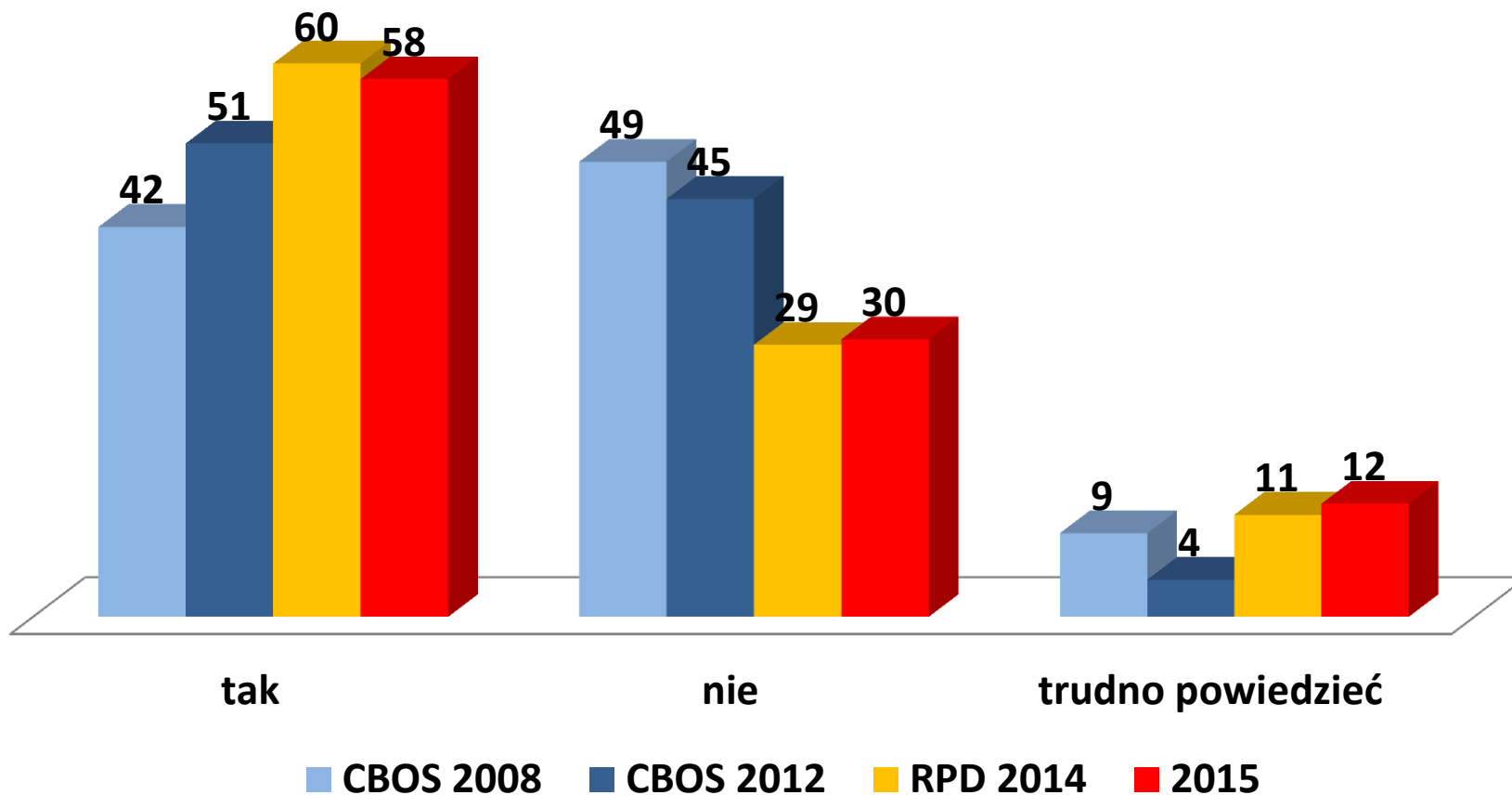
Doświadczenie klapsów a ich akceptacja

Dezaprobata vs aprobata kar fizycznych

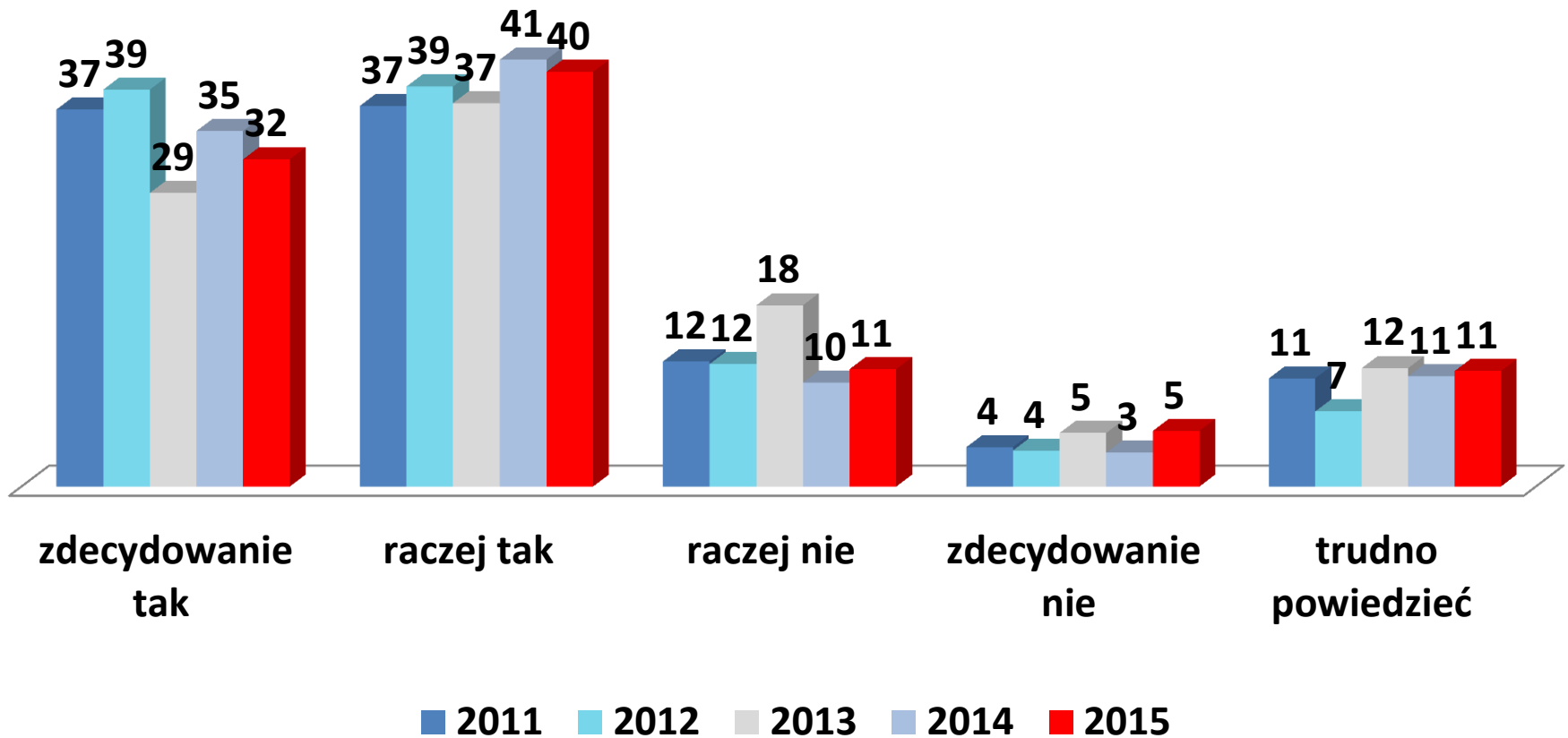
Czy zgadza się Pan(i) z następującym stwierdzeniem:
wobec dzieci nie należy stosować żadnych kar fizycznych i w żadnych okolicznościach?

(dane CBOS 2008, 2012 i badania RPD 2014 i 2015 w %)

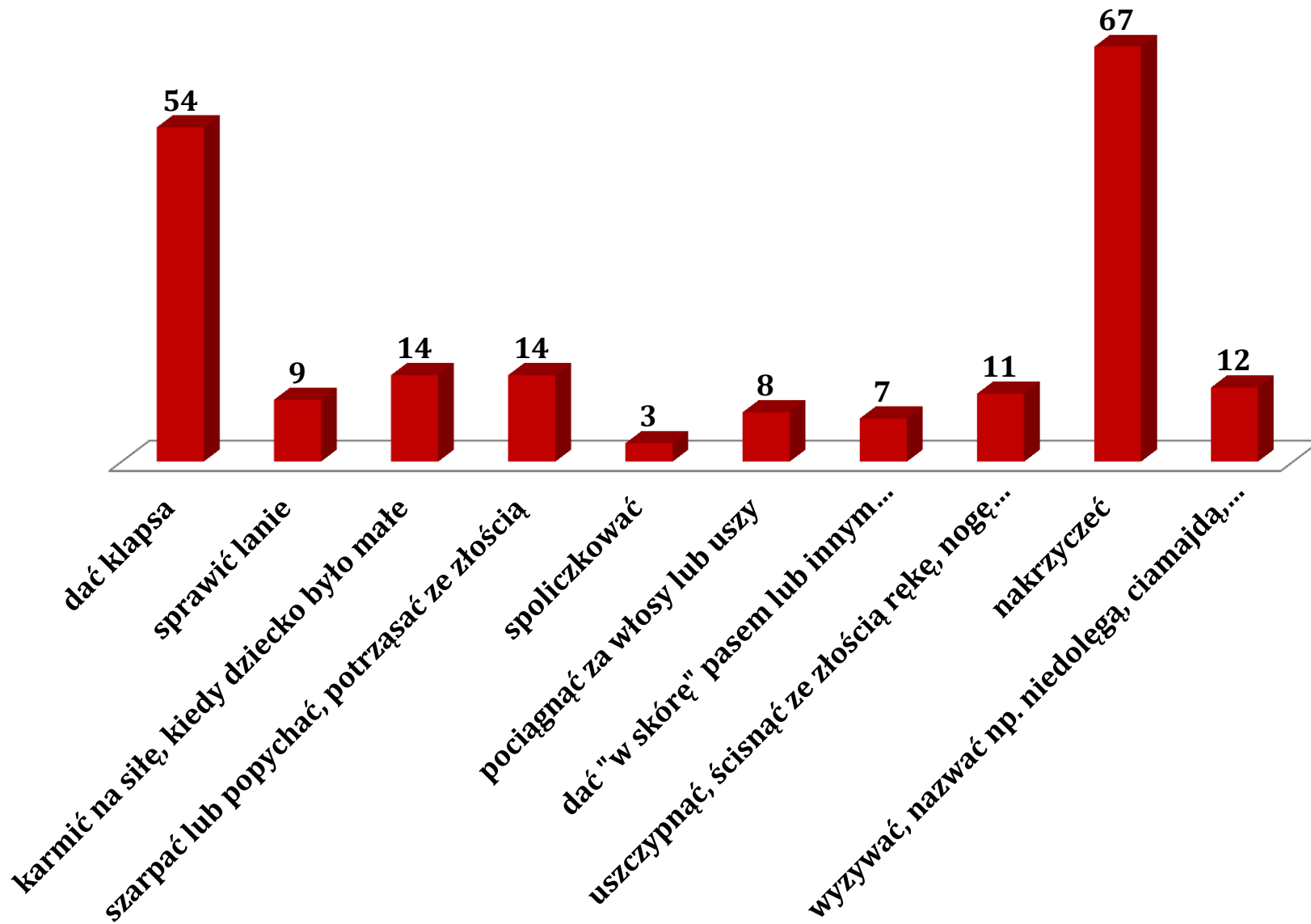
Wiedza na temat prawnego zakazu kar cielesnych

Czy zgadza się Pan(i) z następującym stwierdzeniem:
bicie dziecka jest niezgodne z prawem?
(badania RPD w latach 2011-2015 w %)

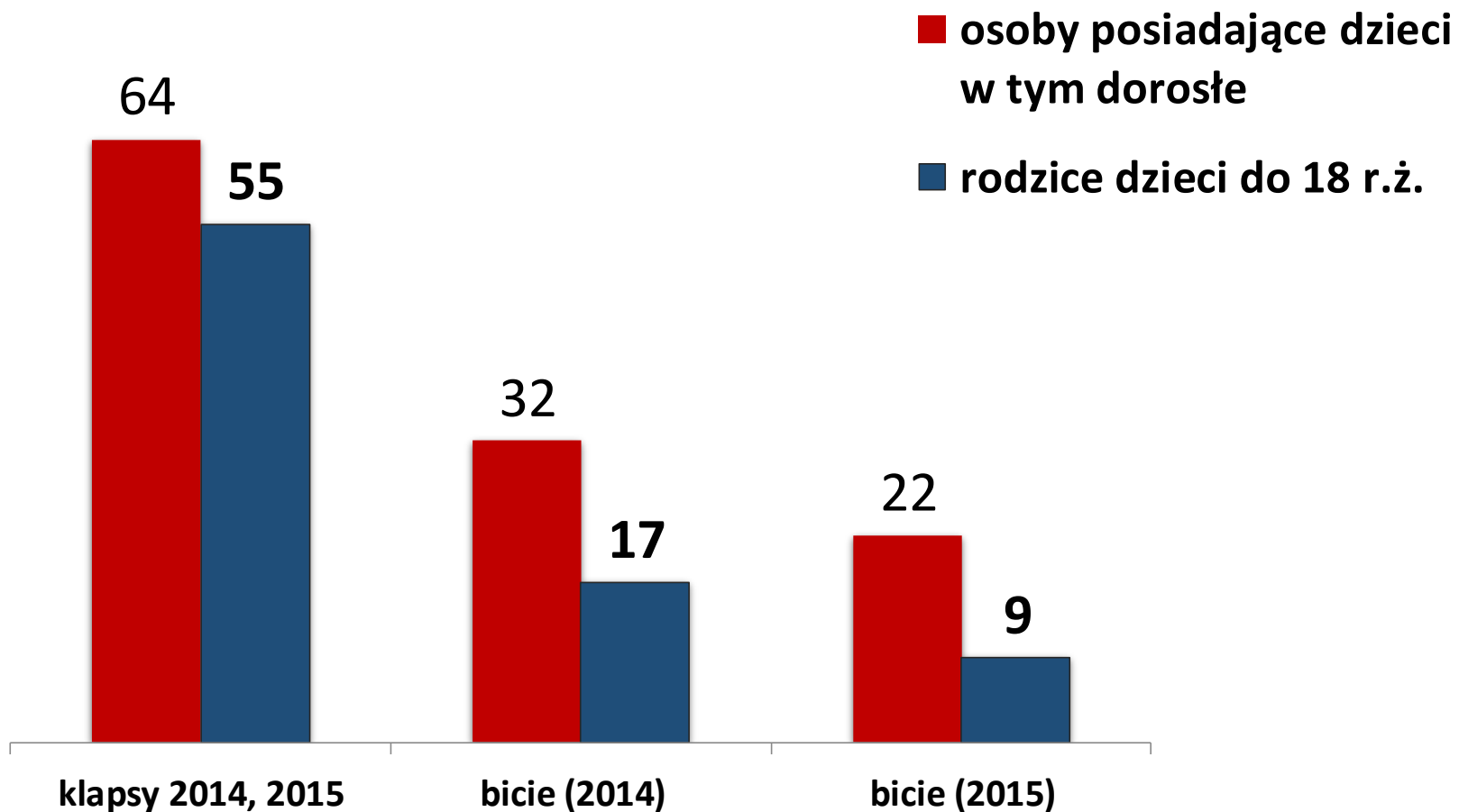

Przemoc wobec dziecka w relacjach rodziców

Zachowania przemocy wobec dziecka relacjonowane przez rodziców dzieci do 18 roku życia : *Czy zdarzyło się Pani(u)...* (w % dla N=283)

Rodzice przyznający się do zachowań przemocowych wobec swych dzieci (% w 2014 i 2015)

Rodzice przyznający się do zachowań przemocy wobec dziecko to częściej:

- **mężczyźni**
- **starsi wiekiem (po 40)**
- **rodzice samotni**
- **niżej wykształceni**
- **określający swoją sytuację materialną jako złą**
- **akceptujący klapsy bicie i ogólnie kary cielesne**
- **uważający iż bicie jest skuteczną metodą wychowawczą**
- **uznający, iż wychowanie dzieci jest całkowicie prywatną sprawą rodziców**
- **nie uważający, iż bicie dzieci jest niezgodne z prawem**
- **którzy osobiście doświadczyli przemocy w dzieciństwie**

Główne wnioski

- Poziom społecznej akceptacji zachowań przemocy wobec dzieci wśród Polaków jest stosunkowo wysoki, choć powoli spada: dynamiczniej w stosunku do form lżejszych (klapsy -20) a wolniej w stosunku do poważniejszych (lanie)
- Na przestrzeni lat w Polsce powoli spada ogólna aprobata wykorzystywania kar fizycznych w wychowaniu, jednak nadal prezentuje ją około 1/3 społeczeństwa
- Około jedna czwarta Polaków uznaje bicie za metodę wychowawczą, ich liczba się nie zmniejsza
- Jedynie co trzeci Polak wie o prawnym zakazie bicia dzieci, a poziom społecznej wiedzy nieco zmalał od 2011 roku
- Zachowania przemocy w wychowaniu występują w Polsce powszechnie (krzyki, klapsy) lub stosunkowo często (bicie, agresja werbalna)

Rekomendacje

Edukacja na jego temat istnienia prawa -zakazu bicia dzieci

Programy edukacyjno-treningowe i psychokorekcyjne dla obecnych rodziców i przyszłych (*pozytywne rodzicielstwo*)

Edukacja społeczna /kampanie społeczne/ o szkodliwości przemocy w wychowaniu i o prawach dziecka

Programy edukacyjne dla dzieci – prawa dziecka, kompetencje życiowe, bezprzemocowe relacje społeczne

Wsparcie i pomoc rodzicom w opiece i wychowaniu